

ԱՊՈԼՈՆԻՆ

Դու Ապոլոն, որ տվիր
Ինձ այս քնար հոգեմաշ,
Այո՛, գոհ չեմ քեզանից.
Տրտնջում է և աշխարհ:

Իբրև պատիժ ինձ տվիր,
Տրտում սրտիս մխիթար,
Թե՛ զգալով չարչարվիլ
Ու չքանալ վայրապար:

Ա՛ն նորան հետ, ինձ պետք չէ,
Տո՛ւր ուրիշի, ում կամիս.
Քեզ մի անգամ ասել եմ,
Հիշի՛ր եթե միտք ունիս:

Կյանքիս գարունն է անցել,
Ինձ ուշացած է քնար.
Օտար աշխարհ պանդխտիլ
Ինձ մնում է մշտահար:

Բայց դու, որ քեզ մարդ տկար
Աստված կանչեց ու խնկեց,
Մի՛ կարծեր թե միջաբեկ,
Պիտ՛ պաղատին դեպի քեզ:

Ես կընդունիմ կամակար,
Թե բախտ անգույթ ռիսերիմ
Մատովակե թույն, լեղի
Յուր սափորից, ինձ բաժին:

Բայց ո՛չ երբեք պիտ՛ սողամ
Ոտքիդ տակում ինչպես շատ
Մարդիկ, որ չեն իմանում,
Թե էակներ են ազատ:

ՀԱՅ ՄԱՐԴՈՒ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸ

Հայ մարդ, հայ ազգ, ասան, արդյոք
Ո՛րտեղ է քո հայրենիքդ.
Կամ ունի՞ս դու որևիցե,
Ո՛վ են արդյոք ազգակիցքդ:

Հայ մարդ, ասան, ո՛ր է տունդ,
Հայ մարդ, ո՛րտեղ քո կենտրոնդ,
Ունի՞ս մի բան քեզ սեփական.
Ցույց տուր ինձ դու քո պարծանքդ:

«Ի՞նչ հայրենիք, հիմար գքեզ,
Հարցանում ես դու ինձանից.
Ուր են ծնած, այդ ես քննում.
Այստեղ եկած եմ Թիֆլիզից:

Ես տուն ունիմ և այն քարյա
Երկու հարկով շենք փառավոր.
Ծառաներիս թիվը չը կա,
Իմ հյուրերը հարյուրավոր:

Եղբարք ունիմ, ունիմ որդիք,
Դստերք ու այլ շատ ազգական.
Ընտիր ծանոթը, շատ մեծատունք
Ունիմ փեսա և այն իշխան:

Իմ պարծանքը, հիմանք գքեզ.
Ցույց տուր ինձ դու հառաջ քոնը.
Ճաշ են ուտում, ազնիվ ընթրիք,
Որ չէ կերել Լուկուլոսը:

Ես խնում եմ շամպայն, մադեռ,
Ուոցնում ես դու փորդ ջրով.
Ունիմ քանի տեսակ կառքեր,
Բայց դու ման ես գալիս ոտքով:

Ոսկի, արծաթ, գոհարեղեն,
Իմ պարծանքը, իմ գանձերը.
Թե դոցանով չես բավական,

Տէն իմ երկու պատվի նշանք:

Դո ինչ կենտրոն ես հարցանում,
Իմ կենտրոնը է իմ փորը.
Ոսկի, արծաթ, հարստություն,
Ահա կյանքիս լոկ խորհուրդը:

Բան եք ուսել, հիմար գքեզ,
Թե հայրենիք պիտի սիրել.
Բայց թե ինչպես հարկավոր էր,
Ամեննին չկամիք լսել:

Ես սիրում եմ հայրենիքը,
Նորան միշտ ու միշտ գովում եմ.
Օտար ազգի առաջնը
Պակասությունքը ծածկում եմ:

Թե մի աղքատ կը գա իմ մոտ,
Նորան կը տամ ողորմություն.
Բայց թե իրքան, կամ ինչ չափով,
Այդ քո գործ չէ, ներողություն:

Ամենայն օր դուք մեր ազգը
Բամբասում եք անխղճմտանք,
Ազգի գլխից ձերպեսներով
Եկավ անցավ այնքան փորձանք...

Ողորմելի՛, դու կարծում ես,
Թե հայրենիքդ սիրելով
Բան կը շինես. սխալվում ես,
Այդպես հիմար մտածելով:

ՔՈ ՈՒՍՈՒՄԸ ԶԷ ԿՇՏԱՑՆՈՒՄ

Իմ, կամ իմպեսնների փորը.
Մեզ պիտո է հարստություն,
Որ պարարենք մեր մարմինը:

Հոգու համար ուսում պետք չէ,
Ո՛ր սուրբերը ուսյալ էին.
Կրոնի ծեսերը պահելով,
Անշուշտ կերթամ արքայություն»:

Ուրախացիր, դու Հայաստան,
Լսելով քո որդու խոսքը.
Փառք ու պատիվ քեզ կը բերեն
Քո մարմնապաշտ մեծատունքը:

Ժ. Ժ. ՌՈՒՍՍՈՅԻ ՀԻՇԱՏԱԿԻՆ

Քեզ ոչ երբեք, Ժան-Ժակ Ռուսոս,
Պիտի մոռանա աշխարհ.
Անմահ ես դու, ոգի արգո,
Թեև հազար սահի դար:

Քո երկնաշունչ մեծ գործերը
Հավիտյան պիտի ծաղկեն.
Անթառամ է քո պսակը,
Թո՛ղ ազգեր գան, թո՛ղ կորչեն:

Գիտեմ, վրադ շատ հաչեցին
Տգիտության շուները.
Քեզ շատ անգամ քարկոծեցին
Կեղծավորաց խումբերը:

Բայց դու մենանկ, մարդ քաջարի,
Միշտ անդդորդ, անսասան,
Կանգնած նման ապառաժի՝
Ձեռք պարզեցիր մարդկության:

Եվ ցնդեցիր հազարամյա
Շղթաները ծանրացած.
Հզոր ձեռքիցդ՝ այն երկաթյա
Կապանքն ընկան փշրված...

Թեև այսօր պիղծ բերաններ
Ոմանք, դարձյալ քո ընդդեմ
Ոռնան ինչպես քաղցած գայլեր,
Քե՛զ ինչ. չե՛ն «արք սևադեմ»:

«Աստ հանգչում է բնության մարդը,
Մարդը և ճշմարտության».
Ժիրարդենի գրեց ձեռքը
Տապանաքարիդ վրան:

Ծո՛ւր եմ դնում ես այդ քարին,
Ութսուն յոթը տարուց հետ՝
Քեզ պատվում է հայի որդին.
Եվ նա՛, մարդ է. վարդապետ:

ՄԱՍԻԿՈՆՅԱՆ ՄԵԾ ՎԱՀԱՆԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Հիմի էլ խոսենք, եղբարք, հիմի էլ,
Երբ ընտանեկան երկպառակությամբ
Ուրիշ բան չունինք, բայց իրար դավել,
Եվ սարսափելի ազգուրացությամբ
Մեր նախնյաց ուխտը ոտքով կոխել ենք。
Հիմի էլ խոսենք:

Հիմի էլ խոսենք, երբ քաջն Վարդան,
Վաթսուն հազարից, հազարով մնաց,
Մինչ մնացել էր պարսից լոկ մատյան
Գունդը՝ մեր վաթսուն հազարի դիմաց,
Երբ մեր վատությամբ՝ ճղջ կորուսել ենք。
Հիմի էլ խոսենք:

Հիմի էլ խոսենք, երբ օտարից շատ
Մենք ենք մեր ազգի արյունը խմում。
Մոխրատնով լցինք Դվին, Արտաշատ,
Ծխի մեջ կորավ խաչն եկեղեցուն,
Երբ այս ամենը մենք կատարել ենք。
Հիմի էլ խոսենք:

Հիմի էլ խոսենք, երբ հրապարակում
Պարսիկը առակ արել է հային。
«Եթե ասորու նման աշխարհում
Չկա մի վատ ազգ, բայց, քան ասորին,
Էլ վատ է հայը», մենք այս տանճում ենք。
Հիմի էլ խոսենք:

Հիմի էլ խոսենք, երբ իշխանություն
Ծախում է անարգ հացկատակներին,
Մինչ ստրուկ մարդիկ նստան մեր գլխին
Եվ մեզ կարծում են հող իրենց ոտքի,
Ու մենք մեզ կոխող ճոքը լիզում ենք。
Հիմի էլ խոսենք:

Հիմի էլ խոսենք, երբ Լուսավորչի
Բնիկ ժառանգի թևերը կտրած,
Անարգ պարսիկը՝ այս ու այն թեմի՝

Կարգում է տեսուչ ըստ յուր չար մտաց
Եվ մենք դեռ «կեցցե՛ արին» գոռում ենք:
Հիմի է՛լ խոսենք:

Հիմի է՛լ խոսենք, երբ ձեռք ենք տալիս,
Երբ ողջունում ենք մենք այդ չքերին:
Որ դրան շուն են, և մեզ տեսնելիս՝
Շուտ դիմակները դնում երեսին,
Այդպիսիներին դարձյալ պատվում ենք.
Հիմի է՛լ խոսենք:

Էլ մեր երեսին մնա՛ց մի կաթիլ
Ամոթի սուրբ ջուր, որ բերան բանանք:
Ո՛չ, թե չենք ուզում հողից հող կորչիլ,
Թշնամու արյունով մեր թրին ջուր տանք:
Ազգ, եկեղեցի փրկենք ազատենք,
Ապա թե խոսենք:

ՍՈՒՐԲ ՄԵՍՐՈՎԲԻ ՏՈՆԻՆ

Մովսես թեև օրենք տվեց,
Բայց գիրը կար շատ առաջ,
Մեսրոպը ազգերին գիր տվեց,
Չարժե՞ սա մի խաշնարած:

Այո՛, և սա արածում է,
Բայց հայ ազգի գառները,
Սորա հոտը լուսակիզն է.
Ինչ էր քուրմ Հոթորինը:

Գոտեպնդված մեծ Պարթևի—
Սահակի հետ միասին,
Աշխարհի ծնան, լոյս աշխարհի.
Մահ, մի՛ նոտեցիր սուրբին:

Հուր լուսաձեմ նշանը վառ,
Էջմիածնից Օշական
Դագաղին վրա բռնած պար՝
Չէ՞ր բուն լույսը Մեսրոպյան:

Նա Մեսրոպին աստղերից վեր
Գրեց անուն բոցավառ,
Թող գան, երթան բյուր բյուր դարեր.
Նորան չի տիրիլ խավար:

Յն՛իս, ծթած իմաստականեր,
Վասակի զարմ ուրացող,
Ո՞ր եք նամաղուլ բեհաբներ
Անում, որպես հերձվածող:

Իբր. «Մեսրոպը պարտական է
Մըվազցի Մխիթարին.
Հացեկացին սկսել է,
Բայց կատարել Մըվազցին»:

Ըռխին յաշիր, դու, այդ չքի,
Տես, ինչ մեծ մեծ է բրդում,
Հողս գլխիդ, ձեր ո՞ր գործի
Համար այդպես եք խոսում:

Թե՛ն կարծում եք, որ աշխարհում
Վիեննացուց զատ մարդ չկա.
Ը՛հ, Մեսրոպի սատկանձ կատուն
Ձեզ մի այնպիսի զարբ տա,

Որ մուկի պես Վատիկանի
Մտնեք ծակերն ահաբեկ.
Այսօր տոնն է մեր Մեսրոպի,
Ուրացողք, ծո՛նկ չոքեցեք:

ՎԱԳՈՂ ԶՐԻՆ

Իստակ ջուր վազուկ, արդյոք ինչ կլիներ,
Որ քո ալիքներ տաներ իմ ցավեր,
Կամ ինչ կլիներ, թե իմ վիշտ ու լաց
Ինչպես ծուխ օդում ցրվեին հանկարծ:

Կամ ինչո՞ւ համար ուրախությունը
Թռչում է շուտով. մընում է ցավը.
Թո՞ղ քո ալիքներ ցնդեն իմ վշտեր,
Լվանան սիրտս թո՞ղ քո մասնիկներ:

Սիրտս խոցված է զանազան կողմից,
10Արյուն ու շարավ կթափի երակից.
Լվա՛մ, մաքուր ջուր, սրբե՛ ինչպես հուր,
Թո՞ղ փայլի սիրտս, չըմնա մի մուր:

Դու սըրբեցիր ինձ, երբ որ ես ծնա,
Ես քո մեջ իստակ ձեռքով թաղվեցա.
Դու լվացող ես հոգու ու մարմնի,
Լվա՛մ իմ սիրտս, թո՞ղ քեզ պես փայլի:

Թող մաքուր լինիմ, ինչպես դու սուրբ ես,
Թող ողջ աշխարհին երևիմ քեղ պես: